Humanist

15 augustus 1978
33e jaargang nr. 15
Tweewekelijkse uitgave van
het Humanistisch Verbond
Postbus 114, Utrecht
Tel. (030) 31 81 45

tweerelaties

een juridisch bouwpakket voor samenwonenden

Het aantal huwelijken dat jaarlijks in ons land wordt gesloten, laat zich uitdrukken in een overwegend dalende lijn. In de periode 1955-'64: 8.1 huwelijken per duizend inwoners; in de periode van 1965-'74 liep het weliswaar op tot 8.9, maar in 1975 lag het cijfer op 7.3 en in 1977, weer lager, op 6.9. Die daling reflecteert een veranderende instelling ten opzichte van het huwelijk.
Dit blijkt uit nog een cijferreeks. In 1968 wees een enquête onder 16- tot 20-jarigen uit, dat 94% van de jeugd de ambitie had te huwen. Zes jaar later, in 1974, lag dat cijfer op 90% en het meest recente onderzoek, gedaan in 1976 onder 18-jarigen, wijst uit dat nog slechts 80% een voorkeur heeft voor het stadhuishuwelijk boven andere vormen van ,,twee-relaties''.

Ik ontleen deze gegevens aan het 46 pagina's tellende boekje ,,Tweerelaties, een juridisch bouwpakket voor samenwonenden'', geschreven door de socioloog Vincent Bakker.
Bakker stelt in dit boekje vast dat weliswaar nog steeds 9 van de 10 Nederlanders boven de 24 jaar minstens eenmaal in zijn leven de gang maakt naar het stadhuis om er te huwen, maar dat de vraag: al of niet huwen in toenemende mate punt van de discussie uitmaakt. ,,Het huwelijk'', stelt hij, ,,raakt zwaar uit de mode. Veel huwelijksbootjes blijken bij het eerste het beste briesje al lek te slaan. Geen wonder dat de belangstelling voor het boterbriefje tanende is. Vrije sex en partnerruil ontmantelen de huwelijksmoraal. Daaraan wil een groeiend aantal jongeren zich niet langer onderwerpen.'' Ter staving verwijst hij naar ontwikkelingen in Zweden en vervolgt ,,de Nederlandse jeugd blijkt niet alleen minder trouwplannen te hebben maar begint het verschijnsel van ongetrouwd samenwonen steeds meer te accepteren.''

Door dit maatschappelijke verschijnsel worden, als het mis gaat, ook steeds meer mensen die in zulke twee-relaties leven te eniger tijd geconfronteerd met schier onoplosbare problemen en konsekwenties daarvan. Vooral als gevolg van ontbreken van een ,,contract'' op basis waarvan de relatie werd aangegaan. Dit geldt zowel voor de niet-huwelijkse twee-relatie tussen man en vrouw, als voor zo'n relatie tussen partners van hetzelfde geslacht of in het geval van een twee-relatie tussen bij voorbeeld vader en zoon, etc.

,,Contract''

Voor wat dat contract betreft, stelt Vincent Bakker vast, dat bij alle gebreken die eraan kunnen kleven, de echtverbintenis voor wetgever en rechter een ,,economisch bondgenootschap'' is, waarvoor indien er moeilijkheden komen, regels gelden waarnaar die kunnen worden opgelost.
Na een nuttig overzicht van de politieke standpuntbepaling in christelijke, liberale en socialistische kring omtrent erkenning van verschillende vormen van samenleven en een al even nuttige inventarisatie van economische voor- en nadelen van gehuwd of ongehuwd samenwonen, komt de schrijver tot wat in de titel van het boekje heet: ,,een juridisch bouwpakket voor samenwonenden''. Dat bouwpakket steunt op wat in kringen van ingewijden heet het

(Lees verder op pag. 4)

Christendom en humanisme

Er is mij van verschillende kanten gevraagd te reageren op de discussie over christendom en humanisme die wordt gevoerd in de lezersrubriek van de Humanist. Ik doe dat met enige terughoudendheid. Ik zou niet de indruk willen wekken daarin het laatste woord te willen zeggen: integendeel. Het is een verheugend verschijnsel dat de toegenomen belangstelling voor levensbeschouwelijke vraagstukken ook in de kolommen van de Humanist haar weerslag vindt. Toch zou ik daarbij een paar kanttekeningen willen maken, hopelijk teneinde de discussie te verhelderen.
In de eerste plaats is het van belang erop te letten dat we niet langs elkaar heen praten. Dat wordt vaak veroorzaakt door het gebruiken van begrippen die voor de één een heel andere betekenis hebben dan voor de ander. In dit geval gaat het om de begrippen 'christen' en 'humanist'. Het christendom maakt grote veranderingen door, en het is daarom moeilijk bij voorbaat één omschrijving als algemeen geldend te gebruiken. Met het humanisme zoals wij dat zien, ligt dat iets eenvoudiger omdat wij een zeker houvast hebben in onze beginselverklaring. Het H.V. staat open voor iedereen die onze beginselverklaring onderschrijft. Als men deze niet onderschrijft, mag men zich best humanist noemen, maar dat maakt het discussiëren er niet eenvoudiger op. Het humanisme van onze beginselverklaring is geen sektarisme: het laat vele bloemen bloeien. Maar het is ook geen open deur: het neemt duidelijk stelling tegen diegenen die menen op grond van hogere machten anderen de wet te mogen voorschrijven.
En dat brengt mij op een tweede punt. Het lijkt wel een kenmerkend Nederlandse eigenschap zich meer op te winden over het kleine verschil in denken van een geestverwant, dan over de gevaren die ons bedreigen van de zijde der tegenstanders van het eigen denken. Ik ben meer bezorgd over de macht van het totalitaire denken, de vervolging van minderheden, de aantasting van persoonlijke vrijheden, en de kwetsbaarheid van nihilisten, dan over de vraag of een mede-humanist iets anders tegen de persoon van Christus aankijkt dan ik.
Nogmaals: ik vind de discussie over christendom en humanisme een goede zaak. Maar de verschillen in millimeters en centimeters mogen ons de ogen niet sluiten voor de tegenstellingen in kilometers waaraan onze wereld wel eens ten gronde kan gaan. En het is een kenmerk van humanisten dat zij ervan overtuigd zijn dat op ons als mensen de taak rust die ondergang te voorkomen. Daar hebben wij elkaar meer dan ooit voor nodig.

ROB TIELMAN

Nauwere kontakten in de toekomst met Amnesty International

De voorzitters van Amnesty (v. d. Kroef) en Humanistisch Verbond (Tielman) hebben elkaar in juni ontmoet en hebben besloten een jaarlijkse werkbespreking te houden over mogelijke vormen van samenwerking tussen beide organisaties.
Het H.V. was al middels prof. Komen vertegenwoordigd in de Raad van Advies van Amnesty.

Voorts is afgesproken, dat het H.V. middels radio- en televisiezendtijd regelmatig aandacht aan Amnesty-activiteiten zal besteden.
Voorts zal Amnesty het H.V. betrekken bij al die acties waarbij ook kerkelijke instellingen betrokken worden. Het H.V. wordt regelmatig om adviezen gevraagd in ethische kwesties, zoals b.v. de standpuntbepaling inzake de doodstraf, de martelingen en de europese anti-terrorisme conventie.
In de eerste bespreking zijn o.a. aan de orde geweest de vervolging van atheïsten in bepaalde landen, evenals het feit, dat Amnesty overweegt ook aan de vervolging van homosexuelen aandacht te besteden.
Bovendien zijn de internationale mogelijkheden tot samenwerking aan de orde geweest tussen Amnesty International en de I.H.E.U.
De beide organisaties hebben veel gemeenschappelijk – onder andere hun partijpolitieke ongebondenheid en hun strijd voor de mensenrechten. Toch zijn er ook verschillen op te merken: Amnesty richt zich meer op het onder de aandacht brengen van concrete onrechtvaardigheden, het H.V. meer op de versterking van de grondslagen van een rechtvaardige samenleving. Beide organisaties kunnen elkaar hierin wederzijds ondersteunen, waartoe werd afgesproken.
Met betrekking tot de kontakten met politieke partijen kan worden gemeld dat na de gesprekken die reeds plaatsvonden met PvdA, VVD en D'66, er nu ook uitnodigingen van soortgelijke gesprekken naar bestuur en Kamerfractie van PSP en PPR verzonden zijn.

Gesprek met NVvVE over euthanasie en zelfdoding

De voorzitters van de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie (Ekelmans) en het Humanistisch Verbond (Tielman) hebben in juni gesproken over de huidige stand van zaken rond de vrijwillige euthanasie en de zelfdoding.
De N.V.v.V.E. heeft onlangs het rapport-Muntendam uitgebracht over de legalisering van vrijwillige euthanasie – een H.V.-standpuntbepaling over dit rapport wordt door de N.V.v.V.E. zeer op prijs gesteld.
Het H.V. bereidt momenteel een standpunt voor inzake de zelfdoding – de N.V.v.V.E. heeft hiervoor grote belangstelling gezien de raakvlakken tussen vrijwillige euthanasie en zelfdoding.
(Zie ook elders op deze pagina het bericht over het bestuursstandpunt van de N.V.v.V.E. inzake het rapport van de Commissie-Muntendam).

Commentaar NVvVE op euthanasie-rapport

Zoals we lieten weten op pagina 3 van het nummer van Humanist van 15 juni heeft een commissie uit de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie verslag uitgebracht omtrent de vereiste veranderingen in de wet om toelaatbare euthanasie te legaliseren.
In een aantal opzichten heeft het rapport van de commissie het bestuur niet ten volle kunnen bevredigen. Het tekent onder meer aan:
1. Het bestuur meent, dat het advies van de Commissie, op dit ogenblik niet aan te sturen op legalisatie, voor vele leden een teleurstelling betekent al is het waarschijnlijk wel zo, dat dit op dit moment niet „haalbaar" zou zijn.
2. Het bestuur mist in het rapport te veel de beklemtoning van de centrale positie van de patiënt, om wie het uiteindelijk toch alleen gaat.
3. Het bestuur heeft enige bezwaren tegen het te sterk benadrukken van de **schriftelijke** euthanasieverklaring; het meent, dat er meer aandacht ook voor een **mondelinge** verklaring zou moeten zijn.
4. Ook wil het bestuur zich nader beraden op het verband tussen zelfdoding en vrijwillige euthanasie.

Gelijke monniken ongelijke kappen

Gedetineerden die in afzondering zijn geplaatst, kunnen wél – gescheiden van andere gedetineerden – deelnemen aan een kerkdienst. Met hen vergelijkbare gedetineerden die onder vergelijkbare omstandigheden bijeenkomsten zouden willen bijwonen van humanistische geestelijke raadslieden, krijgen die toestemming niet.
Aldus het antwoord van staatssecretaris Haars van justitie op vragen uit de Kamer door de leden Kappeyne van de Coppello (VVD), Nijpels (VVD) en Roethof (PvdA).
Volgens de staatssecretaris dragen, anders dan kerkdiensten, bijeenkomsten met geestelijke raadslieden het karakter van diskussie-bijeenkomsten. Onderling kontakt is daarbij onvermijdelijk en dat strookt naar haar opvatting niet met de als disciplinaire straf bedoelde plaatsing in afzondering. Zij wijst daarom de door de Kamerleden gevraagde opheffing van onderscheid in behandeling af.

De douche

Op de tweede dag van onze reis naar Italië kwamen we aan 't eind van de middag op een camping in de buurt van Würzburg, die beheerd werd door een heel vriendelijke mevrouw. Daar keken we even van op, want de dag tevoren waren we op een schitterende camping nog voor Frankfort gestuit op de meest norse en ontoeschietelijke beheerder, die we ooit hadden meegemaakt. Hij was gras aan 't maaien toen we aankwamen. Zijn kantoortje zou om drie uur opengaan en wij hadden 't half vier. We schraapten al onze derde en vierde naamvallen bij elkaar en vroegen heel beleefd, of 't hem misschien schikte om de slagboom open te maken en ons in te schrijven. Te laat realiseerden we ons, dat Duitsland niet meedoet aan de zomertijd. Voor hem was 't pas half drie. De volgende ochtend verkocht hij ons verpakt brood, dat toen we 't openmaakten onderweg, beschimmeld bleek te zijn. De lieve mevrouw in Würzburg maakte weer veel goed.
We waren warm van de reis en ik kocht in het kantoortje een munt voor de douche. Die kreeg ik, maar de damesdouche was niet te vinden. De mevrouw was er even niet, maar een oude man, die er blijkbaar ook bij hoorde, zou me de weg wijzen. Eerst wist hij 't zelf ook niet, maar toen ontdekten we tussen wat woeste struiken een stenen pad, dat naar een deur leidde, waar „Damen" op stond. Daar was het. Ik naar binnen. De deur sloot niet en binnen was 't een onvoorstelbare troep, want op de muntmeter lag een vogelnestje met vier jonge merels erin.
Hun adem en de mijne stokte, toen we elkaar aankeken. De ouders die vrolijk kwamen aanvliegen, lieten van schrik hun hele menu van de dag op de grond vallen bij 't zien van dat enge vreemde mens. Ja, wat moest ik nou. Van douchen was geen sprake. Teruggaan en zeggen: „Laat u maar, 't hoeft niet bij nader inzien"?
Gelukkig kwam net op dat moment de mevrouw, met duizend excuses, of ik het bitte begrijpen wou en of ik het niet erg vond, om de herendouche te gebruiken. Vier weken lang had ze „die Vögeli" beschermd en ze stonden net op 't punt om uit te vliegen. De ouders lokten al.
Ik weet niet voor wie het een grotere opluchting was, voor de Vögeli of voor mij, dat ik kon verdwijnen.
De volgende ochtend waren ze uitgevlogen. De mevrouw kwam het ons apart vertellen. Ze had veel verstand van vogels, want achter het kantoortje had ze een soort vogelreservaatje, waar niemand mocht komen.
We scheidden als heel erg verwante zielen en toen we al bezig waren om de camping uit te rijden, kwam ze nog naar buiten hollen om me een kaart te geven, als aandenken aan de camping met de Vögeli.

Ans Spigt

Relatie van mens tot arbeid

Nu West-Europa weer miljoenen werklozen begint te tellen, is de vraag naar de relatie tussen de mens en zijn werk actueler dan ooit.
Als we het gevoel hebben dat we hier een structureel probleem bij de kop hebben, dan komt al snel de vraag aan de orde in hoeverre de mens naar zijn aard op arbeid is ingesteld.
Als in de renaissance het humanisme opkomt zijn de vertegenwoordigers van die richting erop uit om te betogen dat de mens een genus op zichzelf is. Het moet uit zichzelf en om zichzelf worden beschouwd en begrepen.

Prof. dr. P. Thoenes, hoogleraar sociologie aan de Utrechtse universiteit en geen onbekende binnen de kring van het Humanistisch Verbond – hij is onder meer een der voorzitters van de I.H.E.U. – schreef de hiernaast afgedrukte beschouwing voor NRC-Handelsblad.
Wij menen dat ook buiten de kring van lezers van dit dagblad belangstelling zal bestaan voor zijn gedachten over de relatie tussen mens en arbeid en danken zowel hem als de redaktie van NRC-Handelsblad voor de verleende toestemming tot herdruk (in enigszins bekorte vorm) in Humanist.

Werken moet

In diezelfde periode, eventueel iets later, ziet men een duidelijk westers arbeidsethos naar voren komen, een instelling dat arbeid een basisvoorwaarde is voor de mens en zijn cultuur.
Het ligt voor de hand in een historische terugblik humanisme en arbeidsethos als verwant te zien. Men gaat zich afvragen of met name het humanisme, bij zijn pogingen de mens op zichzelf te stellen, de arbeid heeft gezien als een noodzakelijke voorwaarde of de mens tot zijn ontplooiing te laten komen.
Een goede toets hiervoor is te herlezen wat Thomas Morus in de Utopia te zeggen heeft over arbeid.
In Utopia verricht iedereen arbeid. Iedereen heeft twee beroepen, een agrarisch en een ambachtelijk. Alle inwoners werken zes uur per dag en niet meer.
Het beeld dat oprijst is dat werk nuttig en aangenaam is, dat het voor iedereen goed is, dat het in ieder geval fout is er niet aan te doen.

Nuttig en nodig

Voor de universele mens is arbeid een nuttig en nodig bestanddeel van het bestaan en daarmee is het dan wel bekeken.
Zo gezien ligt het bij de humanisten anders dan bijv. bij de protestanten. Max Weber heeft ons destijds al duidelijk gemaakt hoe nauw hij religieus besef en arbeidsmoraal op elkaar betrokken achtte.
Een dergelijke intrinsieke binding zoals hij voor de calvinisten laat gelden, waarbij arbeid een voorwaarde tot zaligheid wordt, kent het klassieke humanisme niet.

Loon naar arbeid

Het maken van de mens tot homo laborans, is na het protestantisme vooral voorbehouden aan het marxisme. Marx zelf is daarbij een belangrijke voortrekker. Hij maakt een arbeidswaardeleer, die erop uit is de waarde van alle dingen te bepalen door de hoeveelheid arbeid die eraan besteed is.

De proletariër, de arbeidende mens bij uitstek, is degeen die ons verlossen zal en brengen naar de samenleving waarin iedereen beloond wordt naar verdienste, verdienste die blijkt uit arbeid.
Helemaal het laatste woord heeft de arbeid ook in het marxisme niet. Het zinspeelt reeds op een latere fase, waarin de mens dat zal krijgen wat hij behoeft, zonder dat die voorzieningen het directe resultaat van een eigen arbeidsprestatie hoeft te zijn.
Maar voorlopig is het arbeid en arbeider, wat de klok slaat. Wat dat betreft doet het marxistisch humanisme niet voor het protestantisme onder in de koppeling van arbeid en uitverkiezing.

Humanisme en arbeid

Hoe zal dan tenslotte de hedendaagse humanist de verhouding mens en arbeid zien?
Reeds in de jaren zestig heb ik deelgenomen aan een humanistische werkgroep die een rapport uitbracht onder de titel Humanisme en arbeid.
Dat was in een periode dat werkloosheid niet meer bestond. Het was toen niet moeilijk de rol van arbeid te relativeren en te verkondigen dat ons produktievermogen groot genoeg was om een redelijke welvaart te kunnen combineren met een cultuur waarin arbeid in de zin van beroep/inkomen/maatschappelijke produktie een bescheidener plaats in zou nemen.
In essentie lijkt me dat nog steeds een juiste keuze. Maar het wordt heel wat moeilijker in de huidige fase dat standpunt te verdedigen. Hoe waar het op zichzelf ook is, er is toch het risico dat men een dergelijke overtuiging gaat hanteren als excuus om de massale werkloosheid dan maar niet als kwaal te zien.
Het oorspronkelijke humanisme heeft de arbeid nooit heilig verklaard. Het heeft daardoor de handen vrij bij een herwaardering van de huidige situatie. Voor zover het zich daarbij in staat en geroepen acht om te adviseren, mag het toch niet blijven staan bij een relativering van de rol van de arbeid. Het zal ook een nieuwe verdeelformule moeten aangeven, hoe de vermindering van arbeid rechtvaardig wordt verdeeld.
Vooral ook hoe zo'n herverdeling moet voorkomen, dat we een wereld krijgen met een kleine groep arbeidende toonaangevers en een grote groep niet-arbeidende meezingers.

Het Leo Polak Huis te Amsterdam-Osdorp bestaat uit een verpleeg- en verzorgingstehuis voor 100 resp. 280 bewoners plus 9 zelfstandige woningen, waarin ca. 250 personeelsleden werkzaam zijn.
De Stichting is aangesloten bij de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden.
Bestuur en huidige Algemeen Directeur a.i. zijn de mening toegedaan dat een bedrijfsmatige aanpak van deze beide inrichtingen de basis moet zijn waarop alle disciplines het best tot hun recht kunnen komen.
Uit deze overweging wenst het bestuur over te gaan tot de aanstelling van een

algemeen directeur

aan wie hoge eisen zullen worden gesteld voor wat betreft zijn managementervaringen,

Gedacht wordt aan een academicus met leidinggevende en organisatorische kwaliteiten, gepaard gaande met economische inzichten, die, gelet op de omgeving, een zekere sociale bewogenheid zal dienen te hebben.
Ervaringen in een soortgelijke functie kan tot aanbeveling strekken maar is geen absolute voorwaarde.

Het salaris is afhankelijk van leeftijd en ervaring, maar beweegt zich tussen ƒ 67.500,– en ƒ 90.000,–, exclusief 8% vakantietoeslag.

Opname in het pensioenfonds van de P.G.G.M.

Bij de sollicatieprocedure zullen vertegenwoordigers van bestuur, medewerkenden en bewoners zijn betrokken.
Een psychologische test maakt onderdeel uit van de sollicitatieprocedure.

Sollicitaties met curriculum vitae te zenden aan het bestuur van de Prof. Mr. Dr. Leo Polak Stichting, Ookmeerweg 268 te Amsterdam-Osdorp.

Leo Polakhuis Amsterdam

Juridisch bouwpakket voor andere twee-relaties dan het huwelijk

,,Leids model'', zo genoemd naar de groep van Leidse juristen die zich ertoe hebben gezet een bouwpakket samen te stellen waaruit niet-gehuwd samenlevenden toepasselijke delen kunnen overnemen om wederzijdse rechten en plichten vast te leggen.

Het ,,Leids model''

Bakker over dit Leids model: ,,Veel rechtsonzekerheid en redelijk wat rechtsongelijkheid (—) valt met een simpele pennestreek uit de wereld te helpen. Invulling van naam, adres en een paar cijfers, datering en ondertekening kan de partners ten opzichte van elkaar en tegenover de buitenwereld veel geruzie, belastingpenningen, onzekerheid en tegenvallers besparen. Gewoon met behulp van zo'n model-contract. Invullen en in de la leggen.
Nog meer zekerheid krijgen de partners wanneer zij de notaris bezoeken. Het Leids model is hem bekend. Hij kan uitleg geven, bepalingen schrappen (omdat de partners die niet wensen) of op maat gesneden artikelen invoegen.''
Ter geruststelling laat Bakker op de introductie in zijn verhaal van de notaris volgen, dat drempelvrees bij zo'n man ongepast is; weliswaar vraagt hij voor zijn werk een behoorlijk loon, maar desondanks hoeft een ,,authentieke acte'', die meer bewijskracht heeft dan een ,,ondershandse acte'' van partners onderling, niet meer te kosten dan een paar honderd gulden. Waarbij nog komt dat de notaris uit hoofde van zijn vak weg weet in vaak moeizame juridische formules en uitleg kan geven omtrent de formulering van speciale wensen.
Het is, na het voorgaande, overbodig te zeggen dat Vincent Bakker bevallen is van een uiterst nuttig boekje. Jammer slechts dat de gedrukte tekst niet geheel vrij is van soms storende zetfouten.

W. J.

,,Twee relaties, een juridisch bouwpakket voor samenwonenden'', Katernen 2000 nr. 2/3 1978. Prijs f 6,– plus f 1,20 porto. Te bestellen door overmaking van dit bedrag op postgiro 299050, tnv. Stichting Werkgroep 2000 Amersfoort. Nadere telefonische inlichtingen aldaar: 033 - 24224.

LIJDEND VOORWERP NA INFARCT

Zijn naakte stam
oud, vol vouwen
onder oog en hand
van jonge vrouwen
onverschillig voor wat eens
zijn warme vlees en huid was
en nu de verweerde bast
vlekkerig en geplooid
als oude verkenstammen

Hij heeft er zich mee verzoend
dat de schors van zijn tors
wordt afgeboend
zijn kale takken afgeschrobd
zijn rimpeltwijgen afgesopt
gezwabberd in alle kieren
spleten, gaten en gangen.

Dan wordt hij centraal opgekrikt
om zijn vloed en drek
te laten vloeien
in het blik.
Tot slot het regressieve reinigen
van het spongat
en dat was dan dat

In zijn kubus, hol en wit
ligt hij weer alleen en stil
en mag slechts draaien om zijn eigen spil
als een haas aan het spit

E. G. van Heusden

Gekozen uit een bundel ,,Hoe langer hoe minder'', in een beperkte oplage, voor vrienden, verschenen.

O. NOORDENBOS ter nagedachtenis

Oene Noordenbos, bekende figuur in kringen van vrijdenkers en humanisten, is niet meer onder ons.

,,Wij zullen ons hem herinneren als een groot geleerde, maar in onze kringen misschien toch het meest als een knappe man, die daarbij zo'n verschrikkelijk lieve man was''. Aldus het slot van het in memoriam dat Piet Spigt in onze radio-zendtijd wijdde aan dr. Oene Noordenbos, die op 81-jarige leeftijd op 24 juni overleed. Hij was lid van het HV sedert de oprichting, hij was ook aktief in de vrijdenkersbeweging en genoot in het land bekendheid door zijn publikaties en spreekbeurten, onder meer ook vele malen voor onze radio.

Oene Noordenbos was van afkomst theoloog. Piet Spigt herinnerde eraan dat Noordenbos theologie studeerde dankzij een Fries ,,leen'', een soort beurs, die de voorwaarde kende dat, indien de begunstigde de studie niet voltooide, inclusief de promotie, hij verplicht zou zijn het gehele bedrag van het ,,leen'' terug te betalen.
Noordenbos was afgestudeerd maar nog niet gepromoveerd. Hij was met zijn toenmalige verloofde op weg naar een proefpreek, toen hij gezegd moet hebben: ,,Het spijt me, ik geloof eigenlijk helemaal niet meer''.

Niet promoveren zou betekenen dat hij diep in de schuld zou raken. Zijn hoogleraar moet hem toen hebben duidelijk gemaakt dat Noordenbos' problemen theologen niet vreemd zijn en hem hebben aanbevolen zijn proefschrift te wijden aan het atheïsme van theologisch-historisch gezichtspunt uit. Dat proefschrift is geworden het handboek ,,De geschiedenis van het atheïsme in Nederland''.

Met zijn nu voltooide theologische studie kon Noordenbos echter niet in dat vak de maatschappij ingaan. Hij werd direkteur van de Rotterdamse openbare leeszaal en bibliotheek; een functie die hij tot zijn pensionering heeft vervuld. Daarnaast was hij op vele andere fronten aktief. Hij heeft als redakteur-sekretaris veel werk verzet voor de ENCI-encyclopedie; hij heeft bijgedragen aan ,,De lage landen bij de zee'' van de Romeins en aan ,,De algemene geschiedenis der Nederlanden''; hij was redacteur-sekretaris van ,,De nieuwe stem'' en oprichter van de PSP.

,,Hij was een uiterst bescheiden man, de verpersoonlijking van de redelijkheid. En dat onderscheidde hem ook altijd in polemieken en diskussies. Hij was de redelijkheid en de bescheidenheid zelve'', aldus Piet Spigt.

• Het is opmerkelijk dat zoveel mensen klagen over hun geheugen en zo weinig over hun verstand.
Stelling W. J. M. KNIBBELER

Van kolkende nevels tot afkoelende bollen

Dode stof kàn spontaan in levende verkeren

Men meent thans te weten dat zich ongeveer 5 miljard jaar geleden door heftige rotatie uit de gas- en stofwolken schijven vormden, die op bepaalde plaatsen zo dicht werden dat tenslotte in hun centrum grote kogelvormige opeenhopingen van materie ontstonden. Volgens waarnemingen bestaan er in het heelal nog duizenden van zulke concentraties die wij als melkwegen aan de hemel kunnen waarnemen. Door afkoeling en verder samenballing vormen zich eindelijk vele vaste bollen, de sterren. Een dergelijke ster is ook onze planeet. Een ster als deze, die in een vaste baan om de zon draait, wordt omschreven als ,,dwaalster'' of ,,planeet''.

Onze medewerker IR. OTTO BIRMAN heeft in twee voorgaande artikelen, verschenen in de Humanist van 15 april en 1 mei, getracht de leek enig inzicht te geven in de aktuele stand van zaken in het wetenschappelijk onderzoek naar het ontstaan van wat door sommigen De Schepping wordt genoemd.
In een drietal artikelen, waarvan we hiernaast de eerste plaatsen, gaat hij nader in op vragen als: hoe heeft zich uit dode stof leven kunnen ontwikkelen; wat is het verschil tussen ,,dood'' en ,,leven'' en hoe zou zich de evolutie kunnen hebben voltrokken.

In het begin heersten er woeste omstandigheden die elke vorm van leven onmogelijk zouden hebben gemaakt. De hitte was geweldig. De chemische elementen waterstof en helium waren in grote hoeveelheden aanwezig. Zuurstof echter, zonder welke leven onmogelijk is, ontbrak in de atmosfeer. Dit element was er wel, maar slechts gebonden aan waterstof, in de vorm van water, dat de aarde in overvloed bedekte. Ook was onze planeet toen nog niet omgeven van een ozonlaag zoals ze ons thans beschermt tegen de dodelijke stralen van de brandende zon. Maar juist onder deze omstandigheden konden zich spontaan chemische verbindingen vormen die in een zuurstofrijke omgeving niet hadden kunnen ontstaan.

Spontane synthese

De Brit Haldane en de Rus Oparin waren de eersten, die omstreeks 1920 het idee opperden dat er juist onder de condities die op de primitieve aarde moeten hebben geheerst, de spontane syntheses konden plaatsvinden, die de voorwaarde zijn voor het ontstaan van organisch leven. Dat ze inderdaad ,,van zelf'' optreden werd er inmiddels door vele proeven, uitgevoerd door verschillende wetenschappers in diverse laboratoria, bevestigd. Bootst men nl. een zuurstofarm milieu na, voegt men er waterstof en stikstof aan toe en stelt men deze kombinatie, onder voortdurende beweging, bloot aan hoge druk en sterke elektrische ontladingen, dan vormen zich vanzelf na enige tijd als gevolg van chemisch-fysische wetten eenvoudige chemische verbindingen.
Op de aarde kwam later onder inwerking van stralingsenergie het element zuurstof vrij en nu pas konden zich die organische kombinaties vormen die, zoals wij thans weten, de basis zijn van alle biologische processen. Men heeft nl. inmiddels het verbazingwekkende feit vastgesteld dat er slechts 20 verschillende, relatief eenvoudige molekulen, aminozuren genoemd, nodig zijn om als bouwstenen te dienen voor alle eiwitten die in welk levend wezen ook voorkomen. De ingewikkelde ,,code'' die de opbouw van alle organismen bepaalt berust alleen op verschillende rangschikking van deze 20 verbindingen. Het inzicht van onze biologen in deze code is begonnen in 1953 met de ontdekkingen van de beroemde chemici Watson en Crick.

Van dood naar leven

Door de in het voorafgaande summier geschilderde onderzoekingen werd het belangrijke feit bewezen, dat er onder bepaalde omstandigheden uit dood, anorganisch materiaal, eenvoudige chemische molekulen kunnen ontstaan die wij kennen als bouwmateriaal voor levende cellen. Men heeft zelfs kunnen vaststellen dat dergelijke syntheses overal in het heelal moeten plaatsvinden. Men heeft de betreffende chemische verbindingen nl. niet alleen gevonden in meteorieten, dat zijn kleinere of grotere stenen die soms uit de ruimte op onze aarde worden geslingerd, maar ook in zeer hoge luchtlagen en buiten onze atmosfeer. De mogelijkheid dat er, door een op die van onze planeet lijkende ontwikkeling, ook ergens anders door vergelijkbare zelforganisatie primitieve en in een later stadium hoger ontwikkelde wezens zijn ontstaan, is daarom niet alleen niet uitgesloten, maar zelfs waarschijnlijk. Maar slechts op weinig ,,sterren'' komen dezelfde omstandigheden voor als bij ons en de afstanden en spannen tijds die ons van deze planeten scheiden zijn zo groot, dat de mogelijkheid van kontakt uiterst klein is.

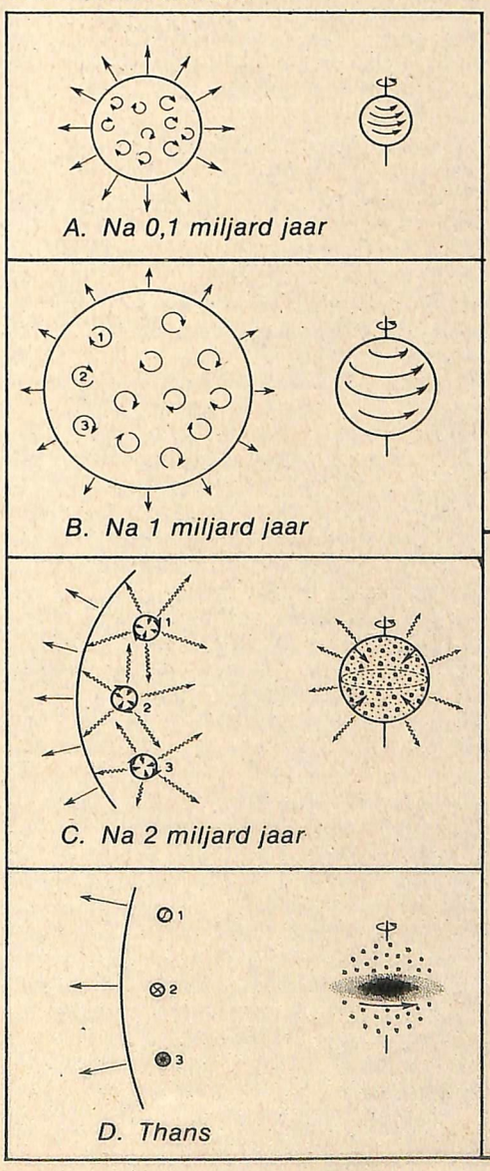

Het ontstaan van sterrenstelsels in het uitdijende heelal volgens de hypothese Van Oort.

In de linker strook van de tekening zijn schematisch de opeenvolgende toestanden van het heelal weergegeven. In de rechter strook de overeenkomstige fasen van één sterrenstelsel.
De betekenis der figuren is:

A. In het uitdijende heelal ontstaat, circa 0,1 miljard na de oerknal, sterke werveling. Hierdoor ontstaan grotere en kleinere turbulente gaswervelingen, die met het heelal mee uitdijen.

B. Na één miljard jaar zijn de wervelingen groter geworden door de uitdijing en tevens afgekoeld, waardoor hun uitdijing nu wordt vertraagd.

C. Na 2 miljard jaar is de uitdijing der afzonderlijke sneldraaiende wervelingen overgegaan in samentrekken. Hierdoor wordt hun dichtheid groter en neemt hun draaisnelheid toe. Bolvormige sterrenhopen beginnen zich te vormen. Deze zijn als sterretjes aangegeven. Het gas tussen de bolvormige sterrenhopen trekt verder samen, waardoor het sneller gaat draaien en dus sterker afgeplat raakt.

D. De huidige situatie, circa 10 miljard jaar na de oerknal. In de sterk afgeplatte sneldraaiende gaswolk hebben zich miljarden sterren gevormd van het platte stelsel der spiraalarmen. Hierin gaat de stervorming nog steeds door.

(Ontleend aan ,,Ontstaan en levensloop der sterren'' door C. de Jager en E. P. J. van de Heuvel, tweede druk, uitgave Thieme, Zutphen)

REAKTIES VAN LEZERS

De redacteur behoudt zich de vrijheid voor brieven, zo nodig, enigszins te bekorten

Christendom en humanisme

Met meer dan gewone belangstelling volg ik als lid van het H.V. de discussie in ons blad over de vragen met betrekking tot ,,Christendom en humanisme''. Uit uw onderschrift in no. 12 van 15-6-'78 begrijp ik dat mijn bijdrage hierin nog lang niet aan de beurt is. Dat komt mij in zoverre goed van pas, dat ik u wil verzoeken eerst deze brief te doen beantwoorden door een of meerderen uwer die zich hiertoe kompetent achten of zich door deze brief aangesproken voelen, alvorens deze eventueel in uw blad te plaatsen.

Ik ben sinds enkele jaren lid van het H.V. Mijn motivatie was de idee dat humanisme een meer bindende kracht zou kunnen zijn voor mensen en hun wereld dan welk ander -isme dan ook. Ik ben hierin door nog korte ervaringen enigermate teleurgesteld.
Die teleurstelling komt voort uit de ervaring dat uw humanisme in plaats van een bindende kracht te zijn boven welk -isme dan ook, een zoveelste sektarische exclusieve klub is of dreigt te worden. Welnu, zult u zeggen, laat ons met rust en gun ieder het zijn. Doch zo snel wil ik de moed niet opgeven.
De boude beweging die ik deed, leid ik af uit allerlei gesprekken en uitlatingen in uw blad en vooral uit de diskussie over christendom en humanisme. Namelijk de stelling dat men niet tegelijkertijd christen kan zijn en humanist; dat alleen buitenkerkelijken en/of atheïsten humanist in de zin van het H.V. kunnen zijn. Citaat: ,,In mijn jarenlange omzwervingen door het Verbond ben ik nooit een lid tegengekomen, dat zich zowel humanist als christen noemde'' (Jan de Leede in Humanist van 15-4-'78, no. 8)
Welnu, Jan de Leede heeft niet genoeg rond gezworven, want hier is er een en er zijn er meerdere (Jaap Eeuwema, Tiel in hetzelfde blad).
Datzelfde sectarisme en exclusieve opstelling tref ik aan in de aktie voor meer zendtijd op radio en tv. Voor meer ruimte en invloed in bejaardenzorg, ziekenhuizen, onderwijs etc.
Versta mij goed, ik keur deze akties niet af, in tegendeel ik vind ze zeer gerechtvaardigd, doch ik meen dat zij geen doel op zichzelf mogen worden. Want wat als u uw doel bereikt en een ,,getalsmatige'' verdeling krijgt? Hebben we er dan weer een zoveelste ,,zuil'' bij?

(Zoals telkens duidelijk vermeld wordt, wil het H.V. geen verzuiling, noch neutralisering, maar levenbeschouwelijke pluriformisering. W.J.)

Ik dacht dat het H.V. een hogere en een grotere pretentie mag hebben, namelijk dat zij voor nu en voor de toekomst een verbindende kracht moet zijn voor alle mensen die tezamen één geloof gemeen hebben, namelijk een geloof in de toekomst. Een geloof, dat die toekomst vanuit het verleden bewijsbaar beïnvloedbaar is ten goede. De scheiding die u oproept (bewust of onbewust) tussen gelovigen en zogenaamde ongelovigen is een kunstmatige, onwerkelijke scheiding, die door de geschiedenis en de ontwikkeling van filosofie en ethiek reeds lang achterhaald is en nu bezig is te verdwijnen, op achterhoedegevechten na, die alleen nog op machtsstreven berusten.

De scheiding die opgeroepen kan worden, doch in het denken, handelen en voelen van mensen op deze wereld van geen praktisch belang is, is deze: Hoever ,,denkt'' (gelooft) men zich die toekomst? Is deze eschatologisch, transcendent, metafysisch? Is deze ,,eeuwig'', ,,hiernamaals'' en verbonden met een godsbegrip? Zo ja, dan verhindert dit ,,god zij dank'' de zo denkende en gelovige mens niet, om met alle kracht die in hem is te geloven in die betere toekomst op korte termijn van de mensen op deze wereld. Zo neen, dan is er gelukkig – humanistisch – geen enkele reden om minder dan welke zogenaamde gelovige zich daarvoor in te zetten.

Het denken, handelen en voelen van mensen (geest en lichaam als eenheid) kan zich ten enenmale alleen maar richten op dit aardse bestaan. Alleen de geest (al te gewillig) is in staat om zich een transcendente, eschatologische toekomst achter de wereldse toekomst te denken. Of dit denken (geloven) aanwezig is, is volmaakt onbelangrijk voor het handelen en voelen van die mensen.
Hooguit kan er een verschil (gradatie) zijn van de ene gelovige tegenover de andere over de motivatie van zijn handelen en voelen. Het denken kan één zijn, namelijk toekomst-gericht denken.

Laat ik dan trachten in enkele onvolledige zinnen mijn ,,geloof'' uiteen te zetten. Ik geloof in de persoon van Jezus Christus als een reëel aanwezig geweest zijnde mens, die een navolgbaar en in zekere zin herhaalbaar voorbeeld is voor de toekomstige mensheid. In dit geloof word ik de ene keer weer eens geïnspireerd en gesterkt door b.v. de ideeën van Teilhard de Chardin of boeken van Graham Greene, de andere keer door filosofen en wetenschappers van allerlei richtingen en van alle tijden.
Het is in zoverre een persoonlijk geloof, daar ik geen behoefte heb hiermede op de ,,bekeringstoer'' te gaan en andere mensen wil overhalen ook zo te geloven. Ofschoon ik nu nog in betrekkelijke stilte de overtuiging heb, dat veel christenen en humanisten dit geloof met mij hebben. Dit geloof geeft namelijk aan christenen geen enkel recht, reden of motief om zich exclusief, sektarisch of separaat op te stellen tegenover ,,on''-gelovigen en humanisten van deze tijd. En ook geen enkele reden om niet samen met alle mensen van goede wil te denken en daaruit handelbare konklusies te trekken voor de problemen van deze tijd en de toekomst.
Een dergelijk toekomst-gericht geloof zou bindend kunnen werken en ook het humanisme kunnen verlossen van het gevaar van exclusiviteit en separisme.

Rest mij nog te vermelden dat mijn beroep vakbondsbestuurder is en ik zeer geïnteresseerd ben in de gesprekken die het H.V. heeft of nog zal hebben met de F.N.V. over geloof en levensbeschouwing in relatie tot de vakbeweging. Mogelijk dat u in die gesprekken iets heeft aan de inhoud van deze brief.

H. JACOBS, Utrecht

(Voor een reactie op de vele opmerkingen over christendom en humanisme verwijzen we naar het artikel op pagina 1 van dit nummer).

Van illusie tot illusie

In Humanist van 1 juli j.l. is een artikel opgenomen van ir. J. Rutgers, getiteld ,,Filosofie van een niet-filosoof''. Het begint met de konstatering, dat de Godsvoorstelling zich voortdurend heeft aangepast bij de toename van de geestelijke ontwikkeling. Tenslotte kwam het Godsbegrip en het Christelijk wereldbeeld tot wankelen en nu lijkt de tijd ,,rijp voor het ontstaan van nieuwe opvattingen omtrent een wereldbeeld en een daarbij passende Godsvoorstelling''. (Sic!)
En wat voor inhoud zal die Godsvoorstelling dan wel moeten krijgen? Aan het slot van zijn artikel formuleert de heer Rutgers deze aldus: het is de drijvende kracht die de droom van de ontwikkeling voortstuwt.
En zo is dan de illusie van God de Vader vervangen door een nieuwe, waarin we als moderne mensen de toekomst weer vol vertrouwen onder ogen kunnen zien. De immanente kracht houdt de stroom van de ontwikkeling wel gaande.
Wel heeft de mens daarbij een eigen verantwoordelijkheid, die volgens de heer Rutgers geworteld dient te zijn in het besef van de wezenlijke eenheid van al het bestaande. De natuurwetenschap heeft immers tot het inzicht geleid, dat de materie in wezen bestaat uit energie en dat de tegenstelling tussen geest en stof dus eigenlijk niet bestaat.
We zijn allemaal een stukje universele energie – of geest of ,,wereldziel''. Dat mag iedereen voor zichzelf invullen. En aldus is uit de tegenstelling ,,geest en stof'' de geest als het enig wezenlijke gered. Maar – kan energie zo maar met geest worden geïdentificeerd? Geest heeft m.i. te maken met bewustheid, met denken, voelen en willen. Is dat met energie ook het geval? B.v. met energie samengebald in een steen?
Met de geest heeft ook het welbehagen uit de vrome Christelijke belevingswereld zijn plaats weer gekregen in de voorstelling van de heer Rutgers. Wanneer men een harmonisch leven leidt, zoveel mogelijk in overeenstemming met de eeuwig voortgaande stroom, dan komt men in een toestand van welbehagen, van geluk.
Ik vraag me toch af, hoe iemand in deze tijd, waarin de mogelijkheid van overleven zo problematisch is geworden ten gevolge van vervuiling, verspilling, gebrek aan menselijke solidariteit en mogelijke vernietiging door de krankzinnige bewapening, spreken kan van een menselijk welbehagen en van een eeuwige stroom van voortgaande ontwikkeling. Wat hebben zulke mijmeringen nog van doen met de werkelijkheid waarin wij leven?

REAKTIES VAN LEZERS

De redacteur behoudt zich de vrijheid voor brieven, zo nodig, enigszins te bekorten

Wat nodig is, is waakzaamheid, inzicht en daadkracht. Dat is trouwens altijd zo geweest en waar deze tekort schoten voorzag geen ,,voortgaande stroom'' in dit tekort. Hele beschavingen zijn eraan ten gronde gegaan.
Laten we de illusie van de voortgaande stroom maar vergeten en onze hoop stellen op de mogelijkheid van een groeiend besef van de gevaren, die het menselijk bestaan bedreigen en van de wil om daar weerstand aan te bieden.
Ik kan het niet laten nog een tweede illusie door te prikken. Omdat we allemaal een stukje zijn van de universele energie, roept de heer Rutgers verrukt uit: ,,Maar dan is de gelijkwaardigheid van alle mensen niet meer een emotionele kreet, maar een logisch gevolg van dit wereldbeeld. Respect voor plant en dier, voor ons milieu volgen zonder meer uit dit besef.
Ligt dat allemaal nu werkelijk zo simpel? Wat zegt het me, dat ik een stukje ben van de universele energie, als ik bedenk, dat hierin de felste tegenstellingen aanwezig zijn? Dat al wat leeft zich in stand houdt en moét houden ten koste van ander leven. Ook de mens ontkomt niet aan deze harde wet.
Het is goed dat in de Humanistische gedachtenwereld een reëlere fundering te vinden is voor de gelijkwaardigheid van alle mensen.

P. J. BECKER, Soest

Grenzen gebieden

Spelend met de gedachte die werd aangegeven onder het motto ,,Filosofie van een niet-filosoof'' (ir. J. Rutgers) is nog een formulering met meer spreiding op te stellen:
1. in het oneindige bestaan voor ons geen materiële ,,vormen'', alleen nog gedachte inspiraties.
2. voor onszelf verschijnen we wel in ,,vormen'' met een vermogen uit/in/van dit oneindige.
Zijn mensen gelijk gestruktureerd dan toch zijn bewust worden en bewust zijn akties vanuit de dan bemerkte potentiële energie, waarbij materie gezocht zal gaan worden. Zowel godsdienstigen als de tegenstanders dragen met hun energie aan dit proces bij.
Binnen onze leefcondities zijn wij dan ook allen verantwoordelijk te stellen voor al hetgeen ons gegeven is aan potentieel bewustzijn, met de beperking tot het persoonlijke.
Alleen bij geboorte treedt ieder daar binnen (nog) als een wéreld-mens.
Bij het heengaan moeten we vrede hebben met het terugkeren.
In formule voorgesteld, met alle simplificaties, zou dit zijn:

Enermatology: Energie → Materie →

Wat aansluit op de punten 1 en 2. Als motto zou daarbij kunnen dienen: zonder te léven kun je niet eerlijk tegenover jezelf blijven.

J. F. C. BOOMSMA, Hilversum

Mijdt Israël

De reaktie van de heer M. de Vries (in het nummer van Humanist van 15 juli) op het stukje ,,Mijdt Israël'' van de hand van meneer Abrams, komt mij sterk overtrokken voor. Ik vraag me af of hij historisch voldoende is geïnformeerd. De Israëli's hebben dankzij een aantal oorlogen grote gebieden toegevoegd aan hun land. Zij willen die blijvend bezetten omdat het, aldus meneer Begin, zo mag volgens de bijbel.
De bewoners zijn gevlucht en kunnen (mogen) niet terugkeren. Zij leven in de grootst denkbare ellende. De landen waarheen zij vluchtten hebben ten opzichte van hen geen verplichtingen en de hele wereld laat hen aan hun ellendige lot over.
Sadat heeft gelijk: geen vrede zonder teruggave van de bezette gebieden, zonder een eigen vaderland voor de Palestijnen.
Het boek van Golda Meïr is uiteraard eenzijdig en ik raad u aan óók te lezen: ,,Israël zonder Zionisten'' door Uri Avnery, een man die als soldaat de oorlogen zelf heeft meegemaakt en dus weet waar hij het over heeft.
Overigens is het eigenlijk papierverspilling als men over dergelijke ingewikkelde zaken in korte stukjes iets wil beweren. Wel moeten we wat voorzichtiger worden met door dik en dun te blijven staan achter de hooghartige opvattingen van de Israëlische regering.

P. J. VAN DOKKUM, Arnhem

Mijdt Israël?

Wij waren kort geleden in Jordanië en in Israël.
Natuurlijk te kort om alles te kunnen begrijpen.
We hebben in Amman het monument bezocht waar gesneuvelden worden herdacht.
We hebben in Jeruzalem in de ruimte gestaan waar de zes miljoen joden worden herdacht.
We hebben in beide landen mensen ontmoet.
Mensen die zo heel graag vrede willen.

TRUUS VAN WOERDEN, Den Haag

(Zonder dat de schrijfster van dit laatste stukje daarmee het verlossende woord spreekt, of zelfs maar zou pretenderen te spreken; toch menen we dat haar behartigenswaardige brief een goede afsluiting is van de in deze kolommen gevoerde diskussie.

JUNGMAN)

Op het sekretariaat van de plaatsingskommissies van de Amsterdamse verzorgingstehuizen voor buitenkerkelijke bejaarden (H.S.H.B.-tehuizen) wordt gevraagd

EEN ADMINISTRATIEF MEDEWERK(ST)ER

voor minimaal 30 uur per week, verdeeld over 5 werkdagen.
Arbeidsvoorwaarden volgens CAO voor personeel werkzaam in verzorgingstehuizen.

Vereisten: diploma machineschrijven
goede kontaktuele eigenschappen
Ervaring en/of belangstelling voor de huisvesting van bejaarden

Indiensttreding: zo spoedig mogelijk

Sollicitaties te richten aan:
Sekretariaat voor de plaatsingskommissies voor de Amsterdamse H.S.H.B.-tehuizen
Ookmeerweg 268
1069 MZ Amsterdam

GEHOORD GELEZEN...

● Het is deze maand tien jaar geleden, om precies te zijn op 21 augustus 1968, dat 650.000 man zwaar bewapende soldaten uit de Sowjet Unie en haar satellietstaten Tsjechoslowakije binnenvielen om een wreed einde te maken aan de ,,Praagse lente'', waarin een menselijk socialisme tot bloei trachtte te komen. Men zal zich herinneren hoe alle geledingen van het volk van Tsjechoslowakije heldhaftig maar kansloos verzet boden, dat aan honderden het leven kostte. Het land van Masaryk en Benesj is teruggeworpen in onderworpenheid aan een Sowjet bezettingsmacht.
Toch, en onder de moeilijkste omstandigheden, gaat het binnenlands verzet door. We hoeven slechts te herinneren aan de beweging van Charta '77, waarvan de leden zich, ondanks gevangenschap, intimidatie en beroving van functies en burgerrechten, blijven verzetten.
Wie zich solidair verklaart met dit Tsjechische verzet, wijzen we op het bestaan van het **Komitee ,,Denk aan Praag '68,** waarvan het sekretariaat berust bij C. Claassen, Adriën Milderstraat 12a in Rotterdam, tel. 010 - 253254. Wie het breed samengestelde Komitee financieel wil steunen, kan terecht bij postgironummer 4008752, tnv. C. Claassen, Rotterdam, onder vermelding van ,,Denk aan Praag '68''.
Op zaterdag 26 augustus aanstaande belegt deze solidariteitsgroep een landelijke manifestatie in theater Carré in Amsterdam. Hierover volgen in de pers nog nadere mededelingen.

● Er zijn ruim 800 Amsterdamse welzijnsorganisaties en gemeentelijke diensten die dit terrein bestrijken. Al deze instanties, compleet met hun spreekuren en kontaktadressen in de wijken zijn opgenomen in de **,,Welzijnsgids '78''** die een uitgave is van de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn in Amsterdam. De gids kost *f* 6,70 en wordt per post toegezonden na overmaking van dit bedrag op gemeentegiro van Amsterdam S 28600. Via de postgiro kan ook. Met de gebruikelijke vermeldingen ook over te maken op het postgironummer van de Amsterdamse gemeentegiro 13500.

UIT EN VOOR DE GEMEENSCHAPPEN

HIVOS-ROTTERDAM ZOEKT MEDEWERKERS

Zoals bekend streeft het HIVOS, het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelings-Samenwerking, ernaar de benadering van de problematiek tussen rijke en arme landen te plaatsen in een humanistisch perspectief. Het doet dat, praktisch, in de ontwikkelingslanden.
Daarnaast meent het HIVOS dat veel van de problemen op dit gebied hun oorzaak vinden in onze eigen samenleving en dat er dus ook hier moet worden gewerkt aan de oplossing daarvan. Het doet dit mede in plaatselijke komitees die bestaan als zelfstandig opererende groepen van mensen die de doelstellingen van het HIVOS onderschrijven.
In Rotterdam komt het **HIVOS-komitee** eenmaal per maand bijeen. Het houdt zich bezig met het organiseren van themaavonden, met voorlichting over Derde Wereld-werk, de plaats daarin van het HIVOS en entameert en begeleidt projekten, onder meer op scholen. Met meer medewerkers zou het Rotterdamse komitee meer kunnen ondernemen. Met andere woorden: mevrouw A. Flörke-de Wachter van het HIVOS-komitee Rotterdam, Zenostraat 25 aldaar, telefoon 020 - 323418, kijkt verlangend uit naar uw brief of telefoontje.

VERBOND OP RTV

Radio zondags Hilversum I van 9.30-10.00 uur

20 augustus **„DIE JEUGD VAN TEGENWOORDIG"**
Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst, maar welke toekomst heeft de jeugd?
Samenstelling: Piet Brinkman
Presentatie: Rina Spigt

27 augustus **MAGAZINE**
Samenstelling en presentatie Rina Spigt

3 september **RELIGIEUS HUMANISME**
Bij het woord „religieus" denkt iedereen aan „godsdienst". Maar gevoelens van verwondering, ontzag en beleving van samenhang zijn niet alleen voorbehouden aan godsdienstige mensen.
Samenstelling: Casper Vogel

Humanist
Eindredakteur: Wim Jungman.
Gedrukt op kringloop-papier bij Lumax, Utrecht.
Redaktie-adres:
Humanistisch Verbond,
Oude Gracht 152, 3511 AZ Utrecht
of Postbus 114, 3500 AC Utrecht.
Telefoon: 030 - 31 81 45.
Abonnementsprijs voor niet-leden: *f* 20,– per jaar t.n.v. Humanistische Pers, postgiro 58, Utrecht.

VOORZITTER HERDRUKT

Buiten eigen kring heeft Rob Tielman zich, als voorzitter van het Verbond, onder meer op drie plaatsen in geschrifte uitgesproken over taak en plaats van het HV in de Nederlandse gemeenschap.
Hij deed dat maart, april en mei van dit jaar in Democraat, het partij-orgaan van D'66; in Vrijheid en Democratie, idem van de VVD en in Roos in de Vuist, idem van de PvdA. In de beide eerste gevallen met artikelen van eigen hand, in het laatste in de vorm van een groot vraaggesprek dat Gerard de Bruijn met hem had.
De drie artikelen zijn nu samengebracht. Belangstellenden kunnen ze, zonder kosten, aanvragen bij het centraal sekretariaat van het HV, Postbus 114, 3500 AC Utrecht.

WIL DE HEER . . .

Wil de heer, die op de laatste vergadering van het Humanistisch Verbond te Den Bosch, met mevrouw L. J. Stevels, lid van het HV, sprak over Nederlandse geschiedvervalsing, zich wenden tot mevrouw Stevels, Klokkenlaan 905 in Den Bosch?
Ik kon haar de gewenste gegevens verschaffen. Helaas echter wierp ik na behandeling, in onnadenkendheid het kaartje met uw adres weg. Hiervoor uiteraard mijn verontschuldiging.

C. J. A. VAN DER DUSSEN, Middelburg

• Verschenen is het tweede nummer van het **„Kwartaalschrift Privacy en Persoonsregistratie"** dat in het bijzonder is gewijd aan sollicitatieprocedures en de problemen die zich daarbij ten nadele van de sollicitant kunnen voordoen. Een en ander geïllustreerd aan de hand van ervaringen van sollicitanten. Een uitgave van de Stichting Landelijk Comité Waakzaamheid Personenadministratie, postbus 711 in Amsterdam. Te bestellen door storting van *f* 4,70 op postgiro 3269444 van deze stichting.

Het Humanistisch Verbond
wil overgaan tot de aanstelling van een
CENTRAAL GEESTELIJK RAADSMAN/VROUW
ten behoeve van de bij de

HUMANISTISCHE STICHTING VOOR HUISVESTING VAN BEJAARDEN (H.S.H.B.) aangesloten verzorgingshuizen.

TAAK:
hij/zij zal belast worden met het initiëren, organiseren en begeleiden van het humanistisch geestelijk raadswerk in de genoemde verzorgingshuizen; zonodig en mogelijk zal hij/zij incidenteel in bepaalde verzorgingshuizen ook zelf als geestelijk raadsman/vrouw moeten optreden

PERSOONLIJKHEID:
humanistische gezindheid
gevoel voor procesontwikkeling

OPLEIDING:
Humanistisch Opleidings Instituut (HOI); indien vergelijkbare opleiding in gedrags (of mens-) wetenschappen de bereidheid tot volgen van de HOI-opleiding

ERVARING:
raadswerk kunnen initiëren, organiseren en begeleiden
bekendheid met verzorgingshuis-wereld

BIJZONDERE EISEN:
bezit rijbewijs
bereidheid tot avondwerk
fysieke en psychische spankracht (is één-mans-post)
bereidheid om voor en met autonome instellingen te werken
bereidheid om met de centraal geestelijk raadsman van het Humanistisch Verbond en de begeleidingscommissie te denken over het te voeren beleid, zowel in grote lijnen als in detail
coördinerende en contactuele eigenschappen

SALARIS:
volgens H.V.-salarisregeling (stafniveau)

INLICHTINGEN:
worden gaarne verstrekt door: C. J. van der Hulle, Omroeplaan 23, Huizen, telefoon (02152) 5 43 55

SOLLICITATIE:
schriftelijk (met korte levensomschrijving en referenties) binnen 14 dagen na verschijnen aan de directeur Humanistisch Verbond, Postbus 114, 3500 AC Utrecht